

Muži: PRÁSKAČ

LAPÁK

MACHEATH

CHMATÁK

KUBA VÝŠKUB

HONZA KŘIVOPRSTÁK

VILDA STRAŠBIDLO

BERTÍK Z VŘESOVISŤE

EDA ŠTÍPÁK

JINDRA Z OHRADY

MATES Z MINCOVNY

BÉNA VOSTREJ

ŽEBRÁK

HEREC

BIŘICOVÉ, ČÍŠNÍK, ŽALÁŘNÍK *atd.*

Macheathova banda

Ženy: PANÍ PRÁSKAČOVÁ

POLLY PRÁSKAČOVÁ

LUCY LAPÁKOVÁ

DIANA ŠLUNDROVÁ

MADAM LICHOMETNÁ

DOLLY POBĚHLICE

MADAM REJPALOVÁ

BĚTKA HAMPEJZNICE

JENNY POTÁPLICE

MADAM PADAVKOVÁ

ZUZKA FRAJERKA

MAŘKA TROUFALOVÁ

běžny

ŽEBRÁK, HEREC

ŽEBRÁK Jestli bída na básnickém nadání přidá, pak rozhodně nemůže nikdo o mém nadání pochybovat. Hlásím se k cechu žebračkému a zúčastním se každý týden jejich veselí ve čtvrti svatého Jiljí. Za to, co ulovím, беру malý roční důchod, a když si řeknu, tak mě tam pohostí i obědem, a to je víc, než může říct většina básníků.

HEREC Jelikož nás živí Múzy, je od nás jenom vděčné, že podporujeme básnickou žílu všude, kde na ni narazíme. Múzy na rozdíl od všech ostatních dam nenaletí na pěkný kabát a nikdy si nespletou nápadné vyšívání s vtipností, ani skromnost bídy s omezeností. Ať je autorem kdo chce, uděláme z jeho hry, co se dá. A tak i když jste chudák, srdečně vám přeju úspěch.

ŽEBRÁK Tenhle svůj kus jsem původně napsal ke svatbě Jakuba Předzpěváka a Mařky Písničkové, dvou velevýtečných zpěváků balad. Vrazil jsem tam básnické figury, jaké jsou ve všech vašich slavných operách: vlaštovku, mûru, včelu, loď, květinu a tak dále. Vedle toho tam mám žalární scénu, kterou dámy vždycky považují za rozkošně patetickou. Co se týče rolí, zachoval jsem tak přísnou nestrannost k našim oběma dámám, že je vyloučeno, aby se některá z nich urazila. Doufám, že mi odpustíte, jestli jsem svoji operu nenapsal dočista nepřírozně jako ty, které jsou teď v módě; vždyť tam nemám

recitativ a dal jsem si vymluvit prolog i epilog; jinak však musíte uznat, že je to opera, jak se patří. Zatím jsme kus mnohokrát hráli jenom sami v našem velkém sále ve čtvrti svatého Jiljí, a tak nemohu ani dost ocenit vaši shovívavost, když jej teď uvádíte na jeviště.

HEREC Ale vidím, že je čas, abychom se vzdálili; herci se chystají začít. Spusťte předebru! (*Odejdou. Předehra.*)

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Scéna 1.

V Práškačově domě

PRÁSKAČ *sedí u stolu a má před sebou velikou účetní knihu*

PRÁSKAČ Když mluvíš s branží tou či tou,
tu jedna druhou jenom haní.
Jak párek lotra s dorotou
se tupí všechna povolání.
Pro kněze je lump advokát,
kněz pro něho zas intrikán.
Politik, jenž má slávu rád,
uznává taky jen svůj krám.

Advokát má počestné zaměstnání, a tak já taky.
Jako on i já se činím na obě strany, proti darebákům i pro ně, protože se přece sluší, abychom šejdíře chránili a povzbuzovali, když jsme z nich živí.

Scéna 2.

PRÁSKAČ, CHMATÁK

CHMATÁK Pane šéf, Černá Mařka vzkazuje, že ji budou dneska odpoledne soudit, a doufá, že zařídíte, aby se z toho vykroutila.

PRÁSKAČ No, v nejhorším případě se může vymlouvat, že je s outěžkem; pokud vím, už se na tenhle způsob pojistila. Ale jelikož je ta holka moc čiperná a pilná, můžeš ji uklidnit, že důkazy nějak ošvindluju.

CHMATÁK Tomáše Roubíka odsoudili, pane šéf.

PRÁSKAČ Ten lenoch líná! Když jsem se ho posledně ujal, řek jsem mu, kam to dopracuje, když si nezlepší hmat. To znamená neodvolatelnou smrt. Už si ho můžu klidně zaknihovat. (*Píše.*) Za Tomáše Roubíka čtyřicet liber. Vyříd Bětkce Mazané, že ji zachráním před deportací, protože na ní vydělám víc, když zůstane v Anglii.

CHMATÁK Bětkka nám letos dodala víc zboží než pět ostatních z party a opravdu by bylo škoda ztratit tak dobrou zákaznici.

PRÁSKAČ Jestli ji někdo z party neoddělá, mohla by se při normálních obchodech udržet naživu ještě rok. Rád pomáhám ženským, aby se z toho vykroutily. Dobrý lovec vždycky nechá uletět koroptví samičku, protože na ní závisí chov. Mimoto nám v tomhle případě zákon nepřiznává žádnou odměnu; na smrti ženských se nedá nic vydělat — leda na smrti manželky.

CHMATÁK Rozhodně je to skvělá ženská! To přece ona mi dala školu a troufám si říct, že vychovala pro naši branži víc mladíků než herna.

PRÁSKAČ Opravdu, Chmatáku, to je správný postřeh. My a doktoři jsme zavázáni ženám víc než všechny ostatní živnosti.

CHMATÁK Jen žena vše svým svodem omráčí,
to od ní lidský rod zná sladkou lež.
Krade i očima. Ta nejsladší
ti hrábne do srdce i do peněz.
To pro ni jako vlk za noci na lup jdeš,
jsi třeba podvodník pro ženský vděk.
Penězi i soud lásky vyhraješ,
je krása v náruči tvůj výdělek.

PRÁSKAČ Ale pospěš do Newgateské věznice, chlapče, a vyříd přátelům moje úmysly; já jim přece náramně rád pomůžu — do světa nebo na onen svět.

CHMATÁK Když se džentlmen nechá dlouho v napětí, může ho lítost nad smrtí zlomit. Mimoto když má člověk jistotu, dělá na soudce dobrou dojem a beže strachu a váhání si pak troufá před soud znova. Ale už běžím; to je radost, být kamarádům v tísní poslem útěchy.

Scéna 3.

PRÁSKAČ

PRÁSKAČ No, už je nejvyšší čas, abych se poohlíd po nějaké slušné popravě k příštímu soudnímu zasedání. Nesnesu líné lotry, na kterých člověk nic nevydělá, dokud je nedá pověsit. (*Čte.*) Seznam členů tlupy. Honza Křivoprsták. Půldruhého roku ve službě. Podívám se, jak se činí a kolik zboží nám dodal do krámu: jedny, dvojce, troje, čtvery, paterý zlaté hodinky a sedmery stříbrné. Báječný chlapík, zlaté ručičky! Šestnáct tabatěrek, z toho pět z ryzího zlata. Šest tuctů kapesníků, čtyři kordy se stříbrným jílcem, půl tuctu košil, tři paruky s copánkem a stůček jemného sukna. Vzhledem k tomu, že to dělá jenom jako vedlejší zaměstnání, neznám milčjšího chlapíka, v celé lupičské branži nenajdeš příjemnějšího a pohotovějšího. Vilda Strašbidlo, alias Hnědý Vilda, chlap nespolehlivá, tajně se svým zbožím čachruje. Zkusím to s ním ještě přes jedno nebo dvě soudní zasedání, jestli se bude slušně chovat. Jindra z Ohrady, mizerný žabař, zlodě-

jíček bez kouska nadání; i když ten chlap zůstane naživu ještě půl roku, nikdá se nedostane se ctí na šibenici. Samuel Vyklouz; potáhne v příštím soudním zasedání, protože ten nestydatý ničema by chtěl pokračovat ve své krejčovině, a to on nazývá poctivým řemeslem! Mates z Mincovny; přijali jsme ho ani ne před měsícem, nadějný drzoun a svým způsobem pilný; až moc troufalý a horkokrevný, a může od veřejnosti inkasovat pěkné sumičky, jestli se sám předčasně nevyřídí vraždou. Tomáš Duspivo, ochmelka nasáklý trůnkem, který je vždycky tak opilý, že se sám neudrží rovně na nohou, natož aby udržel v šachu jiné. Pro toho je už jenom šibenice. Bertík z Vřesoviště, alias Příšera, alias Tvrdej Bob, alias Puchejř, alias Bob Poberta.

Scéna 4.

PRÁSKAČ, PANÍ PRÁSKAČOVÁ

PRÁSKAČOVÁ Copak je s Bobem Pobertou, muži? Doufám, že ho nepotrefilo nic zlého. Víš, drahoušku, je to můj oblíbený zákazník. To od něho mám tenhle prsten.

PRÁSKAČ Zapsal jsem ho na černou listinu, nic víc, drahoušku; utrácí čas s ženskýma, a hned jak budou peníze fuč, některá z jeho dámiček ho dá za peníze pověsit a my nakonec přijdem o čtyřicet liber.

PRÁSKAČOVÁ Víš, drahoušku, že se ti nemíchám do obchodů se smrtí; tyhle záležitosti nechávám na starosti tobě. Ženy jsou v takových případech hrozně

špatní soudci, protože jim imponuje statečnost, a tak se jim líbí každý muž, který jde do bitvy nebo na šibenici.

Když dívka se láskou omámit dá,
ošklivá hezkou je pannou,
růží a lilií hned rozkvétá
a tváře půvabem planou.

Když pod uchem chlapec oprátku má,
ta šňůrka zdá se jí krásnou
a na něho dívá se okouzlená,
jen pláče, že ty oči zhasnou.

Ale víš, muži, neměl bys mít tak tvrdé srdce, vždyť jsi ještě nikdá neměl lepší a kurážnější personál než teď. Za posledních sedm měsíců nespáchali ani jedinou vraždu. To je přece, drahoušku, velké pozhnání.

PRÁSKAČ Co k čertu ta ženská pořád kňourá o vraždě? Nikdo se nedívá na džentlmena skrz prsty, jestli zabil člověka v sebeobraně; a když se nedá živnost bez vraždy provozovat, co si má podle tebe džentlmen počít?

PRÁSKAČOVÁ Jestli se mýlím, drahoušku, musíš mi prominout; za to přece člověk nemůže, když má moc citlivé svědomí.

PRÁSKAČ Vražda je nejelegantnější zločin, jaký může chlap spáchat. Kolik urozených pánů máme každý rok v Newgateské věznici jenom na tenhle paragraf! Jestli mají čím podplatit porotu, aby se na to dívala jenom jako na zabití, copak jsou proto horší? A tak, drahoušku, o téhle věci už ani slovo. Byl tu ráno kapitán Macheath kvůli těm bankovním pokázkám, co ti tu nechal minulý týden?